

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԺԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ “ՄԱՆՉՈՒՄԷ” ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՅԻ ՍԻՆԻՆՈՐ ՍԵՐԻԱՆ ՈՅՄԱՆ

10 ФУР

ՇԱՀԵԿԱՆ ՀԻՆ ՓԱՍՏԵՐ
ԱՐԻԻ ԿՂԵՐԻՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ԴԷՆ

Երկրորդ դարձն սկսեալ իջէն խոտա-
հորստութեան ու ամբարիւթեան սնն-
դաբարեօրէթիկ կը արտէրնէ և ամա-
րիութիւնը կը զերարդատուէր ամուսնա-
ցած ըլլալէ, սակայն հողեօրակապառու-
թեանը, որ կազմուած էր եսթրադոնա-
ններէ, քանանաններէ և սարկաալաններէ՝
Արեւելեան եկեղեցիցին մէջ մինչեւ հիշ-
դարու վերջը ամուսնացած էր Քրիստոնէ
էջն ամուրի և ատուք ալ չէին մերժեալ
կա՛մ արհամարհներ ամուսնացածներու
Սիայն Շեստաթիւնս սկսեց արհամար-
հաբար վարուել ամուսնացած հոգեւո-
րականներու հետ, կը մտքելը պանծիւ
և չէր ընդունելը անոցց կատարած եկե-
ղեցական խորտորոգները։ Սթէլ դատա-
պարտուեցաւ Շեստաթիւնս, հաւատա-
գործներու մասին իր մօլորութիւններուն
հետ նկատի առնուած էր նաև իր ե-
պիսկոպոսի կոյճան անկախը, դո՛ւռն
էնտաւ ու կաջը և արհամարհանքը՝ հա-
նգէպ ամուսնաթած հոգեւորականներուն։
Բայց դարձեալ կրօնաւորական ոգիին
աղիկեցութեամբ, առաջ՝ ինչև հոգեւո-
րականներու ամուրիութեան ձգտումը,
որ հետզհետէ օմբորոթեցին և անհրա-
ժեշտութիւն դարձան։ Կարծիք կալ թէ
մինչեւ անգամ 325 թուին Նիկիայի Ա-
ռաբին Տիեզերական ժողովին մէջ խըն-
դիրն է եղած որ եպիսկոպոսները, ջա-
նականներն ու արքիւսապետները պարտա-
ւոր ըլլան գգուելուսով կանանց հետ
յարաբերութիւն ունենալէ, այսինքն
խղեն իրենց սովորական կապը։ Բայց
այս բանին դէմ է կեցելը Եղիսիոսի
Պաֆնուտիոս կամ Պաֆնուտիոս եպիս-
կոպոսը։ Այս եպիսկոպոսը ամուսնու-
թիւնը զատառաջուրէն է հիմ ունենալով
այն սկզբունքը, թէ ամուսնութիւնը
սուրբ է, պէտք չէ հոգեւորականու-
թեան վրայ այս-իսի լուծ դնել, որ
շատերը անկարող ըլլան տանելու և
մեղքի մէջ իյնան ի վնաս եկեղեցիին։
Այս առաջարկը ընդունուեցաւ և ամանց
նկատաւորութեան, առաջարկուին սնն-
նական հեղինակութեան պատճառով,
որոշ հետեւ։ Պաֆնուտիոս կը յարգուէր
իր խոստովանող չհրապարակ և սուրբ
մարդ։ Պաֆնուտիոսը Անտոն անապա-
ստիսի արշակողներունն էր և երեսնի
ծննդաւոր էր, թվովէն եպիսկոպոս ըլլա-
լով՝ խոստովանող անունը ստացաւ,
որոշ հետեւ։ Մ. Եսայիմանցի հայաժամեցի
թովանայի անոր ալ ալքը հանած էին
և ձախ աղբըր խորտակուով՝ աքորած
էին։ Նիկիայի և Տիւորակի ժողովներուն
մէջ Մ. Աթանասի չղատուցին էր և Ա-
րիստականներու թուան հակառակորդը։
Հոգեւորականներու ամուսնութեան
դէմ ըլլալուս ճամար Շեստաթիւնոսի ար-

տապալտում թիվեան հիմքերն մէկն ալ կ'ենթի թէ Նիկիոյ Ժողովին այս որոշումն էր։ Սակայն այս՝ զոր դարուն առաջին կեսին էր. նոյն դարուն երկրորդ կէտէ հոգեւորականներու ամօրհոթութիւնն ու միայն չէր դառնապարտութիւն, այլ մինչ անգամ կը քաջակերտէր. եկեղեցիին լուսազօյն հայրերն ու վարդապետները իրաւացի Գրիգոր Աստուածաբանը, Բարսեղ Մեծը, ամուրի հոգեւորական դարձին, համարելով որ եկեղեցւոյ պաշտօնականը միմայն եկեղեցիին ծառայելու համար պէտք է ընտանի կան կապերով կաշկարշուած չըլլան։ Այսպէս եկեղեցիին մէջ վարդապետն իշխանութեան կրօնած հոգեւորականներու ղեկի ամօրհոթութեան հակառէր ստիճարով թաքնուի, բնական, և սովորուած լինէր ալ օրէնք, որ թէեւ մինչեւ Տրդ. դարուն վերջը բացառութիւններ կային։

Արեւելեան եկեղեցիներուն մէջ եւ պիսիոպոսները՝ քանի որ ամուսնացած ընտանիքի տէր մարդիկ էին, կ'ազդէին քաղաքացւոյ մէջ, միւս քաղաքացիներուն հետ, ինչ երբեք ամուրի վանականներով ու կրօնաւորներով չէր կատարուէր, այլեւ անյարմար եղած եպիսկոպոսներուն քաղաքին մէջ, որոնք դաճաքցիներու հետ ապրել, ուստի եւ պիկեղազօնեան աթոռներն ալ տեղափոխուեցան քաղաքներէն դուրս, թաղս ոչ շատ հեռու վանքի մէջ, կամ թիմի կի հեղորձանայն վանքէ։ Այս տեսակ վանքացիները լավուր կամ ճաշերէն մայրավանք կոչուեցան իսկ եպիսկոպոսները։ Լու վայրի առանցքը, վանանայր մտածաւոր, եպիսկոպոս առանցքորը կը անօրինէր և կը հոգար թիմին հոգեւոր պէտքերը և թիմականներու հոգեւոր ազդեցիմով կը կառավարէր լավուրն կամ մայրավանքը։

Ժամանակի ընթացքին մէջ եպիսկոպոսները ամուրի մնալով հանգընձ, դարձեալ քաղաք տեղափոխուեցան, հետագայ վանքերէ ու վանականներէ և աշխարհի հոգեւորականութեան մասն կազմելով՝ պետան ապրել յատուկ շէնքերու մէջ՝ արժնք եպիսկոպոսարան կը կոչուէր։

Արեւմտեան եկեղեցիին մէջ Սբերօցիտ պատը ամօրհոթութեան մասին 335 թուականին վճռական քայլ էր առաւիր կանոնական կոնզակով որ ուղղութեան էր ծարրազօծիրայի Հնեմերիտ եպիսկոպոսին։ Այս թուղթով ի մէջ այլոց կարգիլուէր այրիներու հետ ամուսնացածներուն և երկ-որը անգամ պատկանածներուն հոգեւոր կոչման մէջ որոշուելը։ Վարդապետն աշխատութեանը մէջ գտնուող հոգեւորականներուն ամուրի ըլլալը օրինաւորող կարգադրութեան պատճառն այն էր որ, հոգեւորականները իրենց զաւակներուն կամ ընտանեկներն համար կը մտածէին միայն։ Սակայն օրինաւոր ամուսնութիւնը արգիլուելով՝ հոգեւորականներէ շատերը անպիսին իրենց տուններ ծանօթ կ'ինէր և արտախնդիր ընդունի։ Այս գաղափարն

գլխիցն առավըր առնելու համար Ներսիս Ժողովըր սահմանել էր որ, հեղուրակակները ճանաթ կամ աղբյր անունով կկրեն չպահեն իրենց բնակաբնակները՝ բացառութեամբ չառ մտադրազակակներն և ծերունի կկրեցու որոնց ներկայութիւնը ու է կապակ տեղի չէր կրնար տալ:

Կրթ Դարտու վերջը, հոգուոր կեանքը հետեւեալ կաղաղակերպութիւնը ունէր. — Անպատասխան միանձն ճգնէւ, Լորենցը, խտաճարակները, սիւնեակ եացնիր ու զքննորինքն սկսած էլ հազուադէպ դառնալ. ընդհակառակ վիճակները գոյութեան և շատնալով սկսեալ գործնալ վանական միաբանական կեանքը:

Վանականները պատկանելով ու վանքի միաբանութեան՝ այդ վանքեր կը բնակէին և իրաւունք չունէին քաղաքներուն կամ դիւղերուն մէջ գիւրի բերել. եթէ չկարողանային իրենց վանքը հասնիլ, պէտք էր որ ճամբը միայն պատահած ուրիշ վանք մը ննային: Իրաւունք չունէին պատկ կամ մկրտութիւն կատարել կամ կկրելու. հաղորդութիւն տալ, օրնքը կատարել. — «Ուխտաւոր մի՛ ճանապարհ ունիցի բարձրաւոր կանայք վասն սիրոյ և մի տեսցէ զգապկեալս, և մի՛ ինքն զդից պատկ կամ առնիցէ մկրտութիւն կատարին տալ կանանց, այլ ի մտանել արեգակնայն երբան ի տեղիս իւրեանց և եթէ յանդգնին, նգովեալ եղիցին ի Երիտասէ(»):

Վանականներու և կրօնաւորներու համար Ներսիս Ե. թաղովկոսի գտնելը, բէջորակը 527 կառականի Դոնիկ՝ երկրորդ Ժողովին կանոնները աւելի ուրաք են: Ասոնց համառօտութիւնն է.

«ԼՂ. Կով կէրելու կամ հաց թխելու կամ որ ու է գործի համար կին պէտք չէ մտնէ արեղաններու վանքը:

«ԼԳ. Անպատասխանները արեւին մարդ մտնելին առաջ պէտք է վերստ. դառնան իրենց անապաւոր.

«ԼԸ. Վանականները այլաբանական ներու տուրը պէտք չէ որ կենան. եթէ մտիկ վանք չկայ, անապերեցլ տուրը պէտք է կենան:

«ԼԹ. Վանականները պէտք չէ որ վաճառականութիւն ընեն և առանձին ձի կամ այլ ինչ պահեն:

Ա. Վանականները երկու կարգի կը բաժնուէին, «բարեպաշտութեան», որոնք քահանայի աստիճան ունէին, և օքեւաւորները, որոնք միայն վանականութեանը կրկով վանքերուն մէջ կ'ապրէին: Ասոնք մեր գրականութեան մէջ յայտնի են ունողոն, պարեղօտաւոր անունով և վանքի մէջ ծառայական ու մշակական գործերը կը վարէին կրկով Միաբան անունը: Ասոնք գրեթէ ան-

(*) Կանոն Ի: Բարազի Ի. Գ. Կահանապիրքը Մատ. Մայր Աթոռոյ Թ. 766, եր. 241:

գրադէտ մարդիկ էին։

Բ. Կրօնաւորներ. ասոնք չպատկանելով որ եւ վանական միասնութեան, թափառական կիւնքը կը վերէն եւ կ'ապրէին հաւատացեալներ ժողոված շուէրներով։ Ասոնք մէջէն աւելի առաքելներով շուէրներու վրայ մէկ մասը իրենց նսնրաթեշտ պէտքերնուն գործածելով, մեծապէս մասը բաժնէին աղջեաններուն եւ կարօտներուն։ Իբրեւ թափառական մանելով վրէժ տեղ՝ կը միթիթաբէին եւ կը ջարհանէին հաւատացեալները հոգեւէն վերայոյններով ու կրօնական խօսակցութիւններով։

Գ. Աշխարհիկ հոգեւորականութիւն. բաժանուած էր երկու կարգի, ամբողջ եւ ամուսնացած։

1. Ամուրիկ էին եպիսկոպոսները եւ քահանայիկ ասորիներն ունեցող վեղաբաւորները, որոնք հայերէն սովորութիւն է կոչել վարդապետ, արքեպիսկոպոսնայ։ Ասոնքն համապատասխան արքիմանարիտ եւ երկրորդ յերթմոնայ եպետներու։ Ասոնք նուիրուած էին եկեղեցւոյ վարչական գործերը կատարելու իւրաքանչիւրը կը ասորիանիր համուսնու եւ կըլիով ժողովականի վերջաւոր արքիմանարիտի մէջ իւրեւ հոգեւոր աբէ եւ քարտիկ։

2. Ամուսնացած էին քահանաները ու ասորիկները, որոնք ժողովորդէն մէջ եկեղեցական խորհուրդներ կ'կատարէին, քահանաները իբր օրացաւնագործ, իսկ ասորիականները իբր սպասաւոր պաշտօնայա։

Տրուեան ժողովը մօտաւորապէս 691 թուականին եկեղեցականներու ամուսնութեան մասին կարեւոր որոշումներ ունը։ Այդ ժողովը կ'ընդունէ իր կանոն որ քահանաները, ասորիականներն ու կիսաասորիականները ամուսնացաւ ըստ ըլլան։ Հոգեւորական չէին կրնայ ըլլալ այրիներու հետ ամուսնացածներ, երկրորդ անգամ պատկուածները իրաւունք չունէին ձեռնադրուել յետո պատկուել։ յորիցցած քահանաները երբ պատկուէին կարգընկէ պէտք ըլլային. թէ երկրորդ կնիւր մտնելը կամ քահանան հեռանար իր երկրորդ կնիւրէն, կարող էր իր ասորիանիր մէջ մնալ, ըսցը իրաւունք չունէր քահանայագործութիւն ընելու, եթէ քահանան ասորիական եւ կիսաասորիական ամուսնանար այրիի հետ, պարտաւոր էր բաժնուել կնիւրէն, արքիմուրի եւ զբրկուել մնացեալ ասորիանիրը ստանալու տու իրաւունքէն։ Ժողովը կարգադրուց ընելու սպառնալիքով կ'արգիլէ Արիւրիկ եւ Լիբիւրի եպիսկոպոսներուն սուբորդութիւնը, որով անոնք կը շարունակէին իրենց կիւնքուն հետ կենակցութիւնը. եպիսկոպոսայր կնիւրը կը պատկուէր բաժնուել իր ամուսնէն եւ վանք մտնել։ Ժողովը խտտելի կը համարէ Հայ երկու ասորիականները, որոնք կը պատկուէին. ող Տոպուսթալանիտոս սիւտոս յարգէին։

ըլլան քահանայական ընտանիքներէ բաժնով կուտային որ, հոգեորակ մագուկէ եղողները առանց հոգեկոյման աորին սասանաները ստացալու: (սահանց մագերը կարելու) ը պատաստեն իբր ասորմոսասաց եւ ը ինքնող: Հոսովսեկեղեցին կը պահանջէ որ, քահանայ կամ սարկաւսեանայորականները բաժնուին իրենց հաներէ, սակայն Տրուի ժողովը հետեւելով առաքելական կանոններուն, 13րդ կանոնով ընդհակադէմ սահմանեց, որ քահանայներն ու սարկաւսեաները պէտք է անբաժան մնան իրենամուտներէն: Ի՞նչ եւ Արքիեպիս Ս. պատշենընորէն Տրուեան ժողովը, սակայնոր ժողովին կանոնները կը պահով Արեւելեան եկեղեցիքին մէջ:

Պէտք է զիտար որ, ոչ իրայն ամուրիներն ու աջիտաններն էին որ վանական կամ եպիսկոպոս կ'ըլլային այլ երկար ժամանակ կարող էին անմուսպաններն ալ վանական եւ եպիսկոպոս դառնալ: Նախապէս իրենց հաներէն հետ համաձայնութեան գալով այս կարգէն էին Արքիեպիս եւ Իրիթիք եպիսկոպոսները, որոնց համար էին այդէն Տրուեան ժողովին որոշումները:

Արեւմտեան եկեղեցիքն այս չղահին մէջ չատ մագուկանները կը սահմանէ, որ այլասարիկ հոգեկոյմանները ամուրի ըլլան. սակայն ասոնց մաս մասով կին կը պահէին մահաւաճը այտեղեցիքն ուր՝ ինչպէս Լուսաւորիս Աստուհայ, Տրասայի ու Գերմանիայի մէջ քանի մասերը՝ Պապին իշխանութիւնը ամուր կուտան չունել: Կրիտին մէջ Կուրիկայի եպիսկոպոսականաթուր ժառանգական էր եպիսկոպոսներու: Ընտանիքին մէջ, որոնք հոգեկոյմանները յիշան հետ միացուցաէին Նաե մարմուտներն այս եպիսկոպոսներէն մէկին կինը 7րդ դարու կէտին մտեցը, զիբր ասորաբաժան տան ինչպէսնը կը կոչէր «episcopa» (antistita Cariensis), եւ եպիսկոպոսներու այս ամուտութիւնը ցոյց կուտայ որ հոգեւորականութիւնը ամուտական կեանք վարելու աղատութիւնն ունէր:

Ամուտութեան մասին անգլիական եկեղեցին պէտք է վարուէր Հռովմի որինքններով. սակայն Ա.կուտգինի՝ Գրիգոր Մեծի բրաժ հարցերին մէկը ցոյց կուտայ որ ամուտութիւնը սովորական է անգլիական հոգեւորականութեան մէջ հոգեւորականներու պատիւները չէին ցոյցուէր եւ երախաները ապօրինի չէին համարուէր, մինչեւ 12րդ դարը:

(*) Թէն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչը թուրքերու որդիքը հաւաքեց առաւելապէս հոգեւորական պատրաստելու համար, սակայն այդ անհրաժեշտութիւնը մին էր իր ժամանակին՝ թրքական դատարը չը գործնէրու համար: Մեր եկեղեցիքը կանոնները չեն արդիւրի հոգեկոյման մագուկէ չունեցողներու հոգեւորականութիւնը:

Նկերդեցին խիստ օրէնքներ կը դնող եւրոպականներու ամուսնութիւնը ընելու եւ ապօրինի կնասպանութիւն վարձանս դնելու: Թօլստեան չորդ Տոլոյը 633ին կը վարձանս առնաւ նախ կին մտղովներու որդունը, որով հողաւորականներու քաղաքին կնիւրը պէտք է թողնէին՝ նոյն քաղաքի մըը մոտը (655ին) կ'աւելցնէ՝ ի՛նչ ասանկ դաւանները պէտք է եկեղեցիին ստորակը դառնան: Այդ կանոնները կ'արդէն մինչեւ անգամ Նիկիոյ մոտոլին խորատարած մերձաւոր աղբական կնիւր ընդունելը՝ այն առարկութեամբ թաղականութիւն անունով յաճախ ուրիշներ կ'ընդունէին եւ մինչեւ անգամ բնութեան օրէնքներուն դէմ մը դաշնաւորներ կ'ըլլային:

ՍԱՏ. Յ. Գ. ԳՐԻԳՐԵԱՆՆԻ

Աւետաբերի շէրք թուում մէջ կար դպիրքեք այն սողերի, որով կը նկարագրէիք մ. Կարապետի Բարձր. վարժարանի այցելութեան առթիւ. մեզ կրած տպաւորութիւնները: Ներքեջ՝ Գատուելի, որ իսկ ամենօրով մը սկսիս յօդուաւ: Մ. Կարապետի ասանկ էր երբ մը չիք հաղուած երկրասարդ ներկայացաւ ինձ եւ խնդրեց որ վարժարանի պատանձն զինք, չկրցի մտքեւ նորեկին հրաւէրը, ու սկսանք պտտի միասին պէտք եղած զարմացութիւնս ներք տալով: Մինչեւ վերջը վարժարան լքով կը դիտէր վարժարանին մէջ տիրող կանոնները կարգէ ու օտարը եւ ուղեկը կը շարձիկէր զգացումը պատկերացնող բառեր զտնելու որ աւանանկարող կը լինէր: Չեղբարեմ, չէնք վերէն վար պատեցանք, երբ դուռ հասած էինք մեր երկրասարդ բարեկամը տեսակ մը... յաւակնութեամբ յարեց: «Իրաւ զբաղելի կանոններու թիւին, բայց չկրնար միսիոնարներու վարժարանին նմանիլ», Հասցեայ թիւ ղեմակցին բողբոջակա մ'էր Հաստանցէ՝ ք մէջա միւսեւոյն տպաւորութիւն թողուց իմ վրայ ձեր յօդուածը՝ որ ճշմարտութեամբ չէտ հեռի էր: Մեր յոգեկան եղբայրներու մէջ յատկանշաւ կան կողմն է այս, որոնք կարծես իրենց նշանաւան ըլլած ուն թիւով ճանաչող կամ ըմբռնող այն ամէն սկզբունք զոր իրեն ուղիղ դաւանութիւն է մայր եկեղեցին: Օտարականութիւնը այն ատենան շղթա տարածականութիւնը այն ատենան յարձառնում ու կաշկանդած է իրենց միտքն ու հոգեւորութիւնը՝ որ ամէն ինչ որ Հայ եկեղեցիին կը վերաբերի եւ կամ ամաչաւ թիւին ունի անոր հետ սխալ է կամ թերի: Ասոր համարձաւոր ամենեւեկ ներկ կը մնայ մեզ համար. կամ այն է որ նախանձն զգացումներով առկա չենք ուղեր գտնելը բարձր մաս կարգաւոր մը վրայ տեսնել եւ կամ մաս

58

Այս երեք զինակներն ալ ոտք ե-

Այս երեք չինացիներն ալ ոտք ելան՝ երբ Լափառէտ ներս մտաւ սենեակէն, այն Չինացին որ նախապէս առեւտրական պայտարանին առջեւ բանակէր էր Լափառէտի դէմ, զայն երկու ընկերներուն ներկայութիւնով, — Այն արտուր երկրտապաղով որուն համար խոսած էի ձեզ, այս պարոնն է, ըսաւ։

գնականով չինացի զինամականը որ հաս-
խապէս կը ճանչնար Լավաւտնոյ,
— Նետա՛նէ՛ք, պարոն, ըսաւ։
Ներխուսաւորը խնդրեց անմիջապէս
նստաւ, մտածելով թէ այս քրքուրն
զ՛իւր կողմ չինացիները ինչ առաջարկ
պիտի ընէին իրեն։
Առաջինը յարգելով խոնարհու-
թիւնով մը հեռադատ զնաց. քանի որ
միջակեան խոր լուսթիւն տիրեց սեն-
տակին մէջ ուրիշ ետք սաթէ կոճակով
զիսնակեալը Լավաւտնոյ դառնալով.
— Իմք քանգրիացի չէ՞ք, այնպէս
պէ՛, հարցուց ինք.
— Ինչո՞ն հասկցա՞ք, գոչեց Լավա-
ւտն զարմացած։
— Թեւեռ անգղիկներէն շատ յայտակ
կը խօսիք, յարցն չինացի, բայց ձեր
զինակը այնպէս կը ցոյցնեն որ նիւսն-
այի մէջ ծնած ըլլալու էք։
— Հիմա՞նք դառողովութիւն, սքան-
ելի հասկացողութիւն, կրկեց Լա-
ւաւտն, ճշմարտագին հիւստիս միա-
նով չինացիին նրբամտութեամբ վնաս-
— Նոյն իսկ անոր համար զվեզ հոս
արեւելացի, զիսնակով որ անգղիացի
էք։
— Լավաւտն հաստատական խոնար-
հութիւնով մը ըրաւ. 2ինացին շարունա-
կելով.

—Հինգ հարիւր տուարը նետուելիք
գումար մը չէ՛, արնպէս չէ՛, հարցուց։

—Հինգ հարիւր տուար, մենախօսեց
երիտասարդ խորագիրը, չինացիներուն
ամենքն ալ ապահ լծծիներն են, այս
գումարին փոխարէն անպատճառ վը-
տանգումը գործ մը պիտի առարկա-
կեն։

Ձինացիին Լավաւեռի լռութենէն
կռախելով որ անիկա պիտի մերժէ ա-
ռարկելը,

—Խնայեւ չամբողջացողի դեռ, ը-
սաւ։ Մինչեւ երբու հաշար տուա-
րի հրահեց լլլալ, բայց անկէ անդին չնեց
կերար անցիլի։ Խնչպէս, կրնա՞ք ըն-
դռնել։

—Այո՛, կ'ընդունի՞մ, պատասխանեց
Լավաւեռն, զրաւով երբ պիտի ստանա՞մ
սակայն։

—Երեք օր ետք, կէս գիշերին։

—Այն ատեն միայն պիտի ընդո-
նէմ, հարցողը Լավաւեռն յոռանաւ
չեշտով մը։ Երիտասարդը յետէ խոս-
տացուած գումարին մէջ մասը կանխիկ
տուար, անմիջապէս Գալիֆօնիան
Թայմըթ Թերթլի իրագացողութեւ հը-
թայով ետ պիտի առնէր Նախապէս
տուած ծանուցումը, ջանքի որ Մի-
ուսեթ Կոնստանթինէն ըրած էր անոր

դէմ, և այս գումարը պիտի տար Սեր Ստեփանի որ Լինտոն ուղղէ իր զբաղ հայկաթյայի վերջ հեռագիրը, 2 հինգի գիտա նականը, Լափառէտն մտառաւն Պոլիսը տեսնելով,

—Արդիօք ըսելի՞ք մը ունիք, հար ցուէ՛ք:

—Ո՛չ, յարեք երիտասարդը, ձեր երկու հազար տօյալ լճարեղծ առաւ ջարկը կ'ընդունելմ, մինակ կը խնդրեմ որ բացատրէք ինձ թէ այս գումարին փոխարէն ի՞նչ պիտի բնեմ:

—Ո՛չինչ, պատասխանեց չինացին, բնական մահուամբ մեռած մէկը կա, ջրուն ստղէն քար մը կապելով ծովը պիտի նետէք զայն:

—Զըլլա՛մ որ այն մարդը զուգը մե ունեական լիճանի վերածած ըլլաւ, Բե- օաւ Լափառէտն ստեղծով:

—Ո՛չ, պարոն, պատասխանեց չինացին, կալը հողմէ կ'ընաւ ապահով ըլլալ, ոճիք չկալ գործին մէջ, ամէն հարգը գիտեմ որ հիւանդը էր անխորտակ մարդը և բնական մահուամբ մեռաւ:

—Շատ լաւ, աւարեցին Լափառէտն, ըստի որ ոճիք մը պարտեմ ձէ ձեր նպատակը, ինչո՛ւ ասանկ անխորտ. որ ծառայութեան մը համար երկու հազար տօյալ ուր խոտառանաւ:

Լավատէս ետքը ձեռքը ճակարկն տանելով,
—Գտա՛յ, զօնեց, գտայ, զորո՛րն մէջ ժառանգական խնդիր կայ։
—Կը սխալվե՛ք, յարե՛ք Ձինացոյն, ժառանգական խնդիր ու չէ։
—Ուրեմն պէտք է որ բացայայտօրէն թեք ընձ հետ նպատակը։
Ձերպէսին նշանակող որ Լավատէս առանց համոզել պատասխանն մը ստանալու զորո՛ր պիտի չհետևարկէ,
—Ճշմարտութիւնը պիտի յայտնեմ քեզ, բայց, բայց պայմանով որ դուռն ու պատուոյ խօսք տաս գաղտնապահ ըլլալու։ Այս մտե՛նք զոր ծով պիտի հետեւն, ո՛չ ոմբիդը սպաննուած է ե ոչ ուր բռնաբանեալ եղած, բնական մահուամբ։
—Եւ ուսած մէկն է, որուն հետ արբային խնդրոյ մը համար տանելու թիւն ունեցիր։ աջիկն մը որ ինձի հետ պիտի ամուսնանար, աս մտքը իւրեք ձեռքով է այս երկու պարոնիւնը որ հօրեղբորդորդէս են թիւ պտերին ինձ որ մարտունակ ետք պարտին նախաժամը մը բնեւէ անոր է իր բն տանիքին որ տարբերակը անաղքտած մնաս ամբողջ Ձերնատանին մէջ։
—Ծովը հետուիրը նախաժամին է միթէ, հարցոյց Լավատէս թերա՛նաւաւ տեսնե՛կտա՛յ։

—Այս, եւրոպացիի մը տեսանկեամբ
աղայական բան է, սակայն ինպացիի մը
համար Չինաստանի մէջ թաղուելէ
գրկուելուն հասի մեծ նախառնելը չի
կրնար ըլլալ, չէ՛ք տեսներ, Չինաստան
անէ՛ք գաղթող ամենայնեւն աղքատն
անգամ մտնելէ ետք անմիջապէս իր
հարկին հողը կը փոխադրուի ընտանե-
կանը ըլլալ, չէ՛ք տեսներ, Չինաստան
թարուծեամբ և ակնարկուած մտնելը
եթէ ծով չենտէք, յաւիտենապէս նա-
խառնուած պիտի ըլլայ ու մեր վրէժն
ալ լուծուած ։

—Մնաց որ, չարուարեանք Չինացին,
մեր այս հակադրուելը նախագիտեալ գու-
շակելով որ մենք իրեն այս նախա-
ռնելը պիտի ընենք, զգուշութիւններ
ձեռք առած էր մեռնելէ առաջ ։ Նրէկ
մտնելու անմիջապէս ետքը դիակը
փոխադրուեցաւ Պոքս Բաթիֆէր նա-
ւարին ընկերութեան միջերանոց, այս
նաւային ընկերութեան գործառնու-
թիւններուն վրայ գուցէ տեսեկութիւն
չունիք ։

(Շարունակելի)

